

Gebruikersraad Sociale Statistieken en Statistieken van de Leefomgeving

Conceptverslag van de vergadering van 14 mei 2025

Aanwezig: Véronique Timmerhuis (Vz), Valentin Neevel (VWS), André Rodenburg (IenW), Laurens Brandes (RIVM), Peter Boelhouwer (TU Delft, Rob Witjes (UWV), Stefan Verduin (KiM), Marieke Politiek (NBTC), Joost Kappelhof (SCP), Thijs Driessen (SZW), Francis Weyzig (CPB), Susan van den Braak (WODC), Hanneke Imbens (CBS), Ruben van Gaalen (CBS), Gerard Eding (CBS) en Maico Hoksbergen (CBS, verslag).

1. Opening, vaststellen agenda

De voorzitter opent om 9:00 uur de vergadering en heet de aanwezigen welkom. Er volgt een korte voorstelronde. Er zijn geen aanvullende bespreekpunten.

2. Vorige bijeenkomst

Het verslag van de vergadering van 31 oktober 2024 was reeds definitief en wordt aan het CBS-directiebestuur aangeboden en vervolgens via de CBS-website openbaar gemaakt.

3. Mededelingen

Vanuit het CBS zijn schriftelijk enkele informatieve mededelingen gedaan. Hier zijn geen aanvullingen op en ook zijn er geen vragen.

4. Vernieuwing StatLine

Document: Presentatie StatLine GR 14 mei 2025.pdf

Tijdens de najaarsvergadering van deze gebruikersraad verzorgde Gerard Eding (programmamanager) een presentatie over de vernieuwing van StatLine, de statistische online databank van het CBS. Gerard Eding praat de raad bij over het programma Vernieuwing Statline. Hij gaf tevens een korte demonstratie van de nieuwe omgeving.

Vanuit de raad wordt de presentatie met belangstelling ontvangen en er zijn complimenten voor hoe het CBS deze grote klus aanpakt. Er wordt onder meer doorgevraagd naar de performance issues die Gerard Eding noemt. Hij geeft aan dat aan de configuratiekant bij het CBS goed lijkt maar dat er mogelijk iets in de .Stat-suite zelf aan de hand is. Dit zorgt voor onzekerheid, de mogelijke consequenties voor de timing van de uitrol van de StatLine-vernieuwing zijn op dit moment onbekend. Het CBS denkt na over scenario's en wat dit betekent voor de geplande moment van live-gang. Meer duidelijkheid hierover wordt in juni/juli verwacht.

Naast het aangekondigde gebruikersevenement voor de Urban Data Centers op 22 mei zal er later ook nog een breder gebruikersevenement worden georganiseerd. Communicatie hierover verloopt via de nieuwsbrief.

Gerard licht naar aanleiding van een vraag toe dat in principe alle tabellen uit het huidige StatLine geautomatiseerd (met diverse controles) overgaan naar de nieuwe omgeving maar dat sommige tabellen handmatig naar deze omgeving overgezet zullen worden. Dat laatste bijvoorbeeld als een geautomatiseerde overzetting voor een tabel niet kan, maar ook om de CBS-organisatie in deze eerste fase voldoende ervaring op te laten doen met SDMX en de nieuwe tooling.

Bij de demonstratie van de nieuwe StatLine omgeving toont Gerard onder meer dat bezoekers van het nieuwe systeem eerst bij een beschrijving van de respectievelijke tabel terecht komen en dus niet zoals nu direct bij de cijfers. Ook is er geen knop meer waarmee een tabel met je eigen selectie gedeeld kan worden. In plaats hiervan kan nu de URL worden gekopieerd en gedeeld. Dit biedt defacto dezelfde functionaliteit. Ook kunnen tabellen gedownload worden. Nieuw is dat dit ook in Excel-format kan. De nieuwe omgeving kent op dit moment nog wel beperkingen. Zo worden grafieken nog niet goed weergegeven. Hier wordt nog aan gewerkt.

Vanuit de raad wordt voorgesteld om het maken van een selectie zo eenvoudig mogelijk te maken. Is het bijvoorbeeld mogelijk om met één klik alle maanden van een jaar te selecteren in plaats van alle maanden apart aan te klikken? Ook zou een aantal veelgebruikers wellicht toch liever direct bij de cijfers uitkomen in plaats van bij de contextbeschrijving.

Gevraagd wordt of een regio ook het startpunt van een zoekopdracht kan zijn waarna er gegevens over die regio getoond worden. Dat is nu, net als in het huidige StatLine, niet mogelijk, er wordt altijd met een thema gestart. Wel is het de verwachting dat dit in de toekomst mogelijk wordt, maar dat zal niet al op korte termijn zijn. Gerard geeft verder aan dat Google ook onder de nieuwe omgeving met juiste informatie gevoed wordt om tabellen goed vindbaar te maken en te houden.

De ontwikkelingen rond StatLine staan los van de ontwikkelingen rond het beschikbaar stellen van microdata. Via StatLine worden geen microdata aangeboden. Wel wordt in de toekomst mogelijk gebruik gemaakt van SDMX bij het beschrijven van deze data.

De voorzitter sluit het onderwerp af en geeft aan dat de ontwikkelingen er goed uit zien. Het is goed om de raad op de hoogte te blijven houden waarbij vooral ook de timing/planning rond de implementatie van belang zijn. Ze bedankt Gerard voor zijn bijdrage en wenst het CBS veel succes bij het vervolg.

5. Maatschappelijke opgave Armoede en ongelijkheid

Document: Presentatie_Gebruikersraad_ArmoedeOngelijkheid.pdf

Vanuit het CBS wordt dit onderwerp kort ingeleid. Eén van de strategische doelen in de planperiode (2024-2028) van het CBS Meerjarenprogramma (MJP) is het voorzien in de behoefte aan samenhangende statistische informatie die inzicht biedt in maatschappelijke opgaven. Het gaat hierbij om het verschaffen van objectief en kwantitatief inzicht in de diepere en complexe structuur van maatschappelijke fenomenen die we om ons heen zien, ter ondersteuning van goede besluitvorming door o.a. politici en bestuurders. Gedurende de MJP-planperiode wordt er opgevraagd waarvoor dan steeds voor een periode van twee jaar (niet-structurele) financiering beschikbaar gesteld wordt. Eén van deze opgaven is Armoede en ongelijkheid. In 2023 is in de gebruikersraad al eens een presentatie verzorgd over de beoogde aanpak. Ruben van Gaalen (senior statistisch onderzoeker bij het CBS en CBS hoogleraar aan de Universiteit van Amsterdam (Sociologie)) heeft de rol van Kai Gidding als programmamanager overgenomen en neemt de raad mee in de plannen voor 2025 met betrekking tot Armoede en sociale ongelijkheid. Ook geeft hij uitleg over de nieuwe armoedefinitie die NIBUD, het SCP en het CBS is ontwikkeld. Daarnaast vertelt Ruben van Gaalen hoe bestaande informatie toegankelijker gepresenteerd wordt.

Hij stelt twee aanvullende vragen aan de leden van de raad:

- Aan welke andere afbakening en analyse van specifieke levensloopgebeurtenissen (life-events) gerelateerd aan ongelijkheid bestaat behoefte?
- Aan welke andere informatie over maatschappelijk of beleidsmatig relevante fenomenen of doelgroepen, gerelateerd aan ongelijkheid, bestaat behoefte?

De presentatie van Ruben wordt goed ontvangen waarna er vanuit de raad wordt gereageerd. Op vragen daarover geeft het CBS aan dat de producten die worden samengesteld ook na afloop van de twee jaar met CBS-financiering op de website behouden blijven. Helaas is er geen structurele CBS-financiering waardoor het structureel kunnen voortzetten van deze statistieken afhankelijk is van de beschikbaarheid van middelen. Sommige zaken zijn echter wel blijvend, zoals de toegelichte nieuwe definitie van armoede.

Vanuit de raad wordt gevraagd of daklozen en personen in institutionele huishoudens ook binnen de nieuwe armoedefinitie vallen. Dat is niet het geval, maar het betreft wel een aanzienlijke groep. Ruben zal hierop terugkomen. Over daklozen wordt apart gerapporteerd. Hun aantal is niet meegenomen in de totalen. Daarnaast

wordt vanuit de raad opgemerkt dat er nog meer bevolkingsgroepen zijn die wel in Nederland wonen, een relatieve hoge armoede kennen maar niet vallen onder de definitie, zoals statushouders.

Als aanvullende life-events worden voorgesteld

- het krijgen van een gehandicapt kind
- het krijgen van een chronische ziekte
- combinaties/stapeling van life-events (zoals gezondheidsachteruitgang en echtscheiding)
- Personen die langer in de WW zitten en de maximale uitkeringsduur bereiken

Vanuit de raad is er bijval voor de ontwikkeling van één gezamenlijke armoededefinitie. Dit gaat beleidsmakers zeker helpen. De toevoeging van schulden is hierbij zeker welkom.

Het dashboard wordt ook goed ontvangen. Daarbij is het mogelijk wel verwarrend dat in StatLine alleen gegevens met de oude definitie te vinden zijn terwijl in het dashboard wel de nieuwe cijfers gebruikt zijn. Het streven is overigens om de nieuwe cijfers uiterlijk in september a.s. in StatLine te publiceren.

De vraag wordt gesteld of er een relatie bestaat tussen de nieuwe armoededefinitie en milieu-effecten (zoals luchtkwaliteit, geluidshinder). Kan je zien of mensen met lage inkomens hierdoor meer getroffen worden dan anderen? Ruben antwoordt dat dit inzicht inderdaad gegeven kan worden. Gegevens over luchtkwaliteit en geluidsoverlast kunnen goed gelinkt worden aan adressen. Dat is dan zeker iets om mee verder mee te gaan.

Ruben biedt aan dat met aanvullende vragen/opmerkingen direct met hem contact opgenomen wordt.

De voorzitter bedankt Ruben voor zijn presentatie en ook de leden van de raad voor hun constructieve opmerkingen. Het CBS is ook blij met de aanvullingen en zal bezien waar deze kunnen worden meegenomen. Verder wordt gekeken naar medefinanciering door derden zodat de op te leveren producten een structureel karakter kunnen krijgen.

6. CBS Jaarplan 2026

Document: Presentatie_Jaarplan 2026.pdf

Het directiebestuur (DB) van het CBS heeft dit voorjaar de eerste contouren voor het jaarplan 2026 geformuleerd. Maico Hoksbergen (sr. Beleidsadviseur) licht aan de hand van een presentatie de uitgangspunten voor 2026 kort toe.

De beoogde maatschappelijke opgaven om op te pakken in 2026 worden toegelicht. Er zijn geen opmerkingen vanuit de raad bij de keuze voor nieuwe onderwerpen, evenals bij de onderwerpen die reeds zijn en worden uitgewerkt. Er is steun voor de werkwijze van het CBS waarbij maatschappelijke opgaven meerdere jaren worden geprioriteerd. Vanuit de raad wordt benadrukt dat het belangrijk is dat het CBS snel en flexibel kan inspelen op onverwachte behoefte aan statistische informatie door ontwikkelingen in de wereld om ons heen. Dit is ook één van de aandachtspunten voor het CBS. In de praktijk gebeurt dit ook al. Zo publiceerde het CBS recent naar aanleiding van heffingen die de Europese Unie overwoog in te stellen op een reeks Amerikaanse producten als vergelding op de Amerikaanse tariefverhogingen.

Ook wordt gevraagd om bij regionalisering van statistieken oog te hebben voor themagerelateerde regio-indelingen, zoals bijvoorbeeld politieregio's bij het thema veiligheid.

Door een aantal leden van de raad wordt aangegeven dat het strengere beleid rond fysieke microdataverstrekingen op gespannen voet staat met het doel om de toegang tot data te vergroten. Hierbij staat voor het CBS voorop dat datatoegang veilig gebeurt en is het zoeken naar een evenwicht tussen veiligheid enerzijds en toegankelijkheid anderzijds. Voor het realiseren hiervan wil het CBS zich richten op de mogelijkheden van het doorontwikkelen van de microdataservices van het CBS (CBS-microdata omgeving).

De inspanningen die het CBS levert om toegang tot private databronnen te verkrijgen, worden door de raad gewaardeerd. Dit kan leiden tot meer maatschappelijke relevante gegevens en een reductie van de lastendruk. Vanuit de raad wordt aangegeven dat zeker de beschikbaarstelling van KvK-data wenselijk is.

7. Agendavoorstellen najaarsvergadering 2025

Vanuit de raad wordt een aantal mogelijke onderwerpen genoemd als agendapunt bij toekomstige vergaderingen van deze gebruikersraad.

- Mobiliteit
- Nutsvoorzieningen: dekkingsgraad in NL, gebruik water en elektriciteit
- Data Spaces (diverse leden bieden hierbij ondersteuning aan)
- Spanning tussen landbouw en natuur
- Geopolitieke ontwikkelingen en de CBS-cijfers
- Globalisering, ook in relatie tot verkeer en vervoer

Vanuit het CBS wordt nog aangegeven dat bij de najaarsvergadering ook over één van de nieuwe maatschappelijke opgaven gepresenteerd kan worden.

8. Rondvraag en sluiting

Er zijn geen punten voor de rondvraag waarna de voorzitter om 10:50 uur de vergadering sluit.